

خه‌ییامی هه‌ژارانه

چوارینه فارسی و کوردیه‌کانی خه‌ییام و هه‌ژار

لیکۆلینه‌وه‌ی

سه‌لاحه‌ددین ئاستی

١٣٩٠ ی هه‌تاوی

ناوهرۆک

پیشه کی ۷

چوارینه کان ۲۷

:

گۇيا له رۇژيکي سالي ۴۳۹ کۈچي مانگي دا، وه ستا «برايښ» ي ختوهت دروو له شاري «نەيشابور» خودا کورکي ده داييه و به پتي داب و نه ريتي ئيسلامي «بانگي محه مده ي به گوني دا دده و ناوي دهن» «عومەر».

عومەر له و دهمه ي را دهستي قه لمر ده گري، مل ده بهر خويندن دهن و له سۈنگه ي ورياي و زورزاني ده گانه لوونکه ي هره بهرزي زانسته کاني زهماني خو و له شوپننک له نگه ده گري که به خه کيم، نيمام، حوججه تولحق، فهيله سووف و بليمه تي زهمان ناوبانگ دهرده کا و ده ختته ريزي گه وره پياواني ميژوو.

خه کيم عومەر له وه ستا «برايښ» ي باوکي را نارناوي «خه ييام» ي به ماناي ختوهت ساز، له سه ر ده بيته مال و بينه وه ده ناسري.

خه ييام له زانستي ريازي، فهلسه فه، ته ستيره ناسي، ميژوو، شهربه تي ئيسلام، پزيشکي و دواي هه مووان شيعر و نه ده بدا بالاده ست بووه. به يني نه و شوپنه وارانهي له پاشي به جيمان، دهستي بو هره قولنک را کيشاوه و ده کوو ته ستيره ي گه لاويژ دره وشاوه ته وه و کوري ژياني پي رازاوه ته وه.

نه وه ي راستي پي خه ييام له سه رده مي ژياني دوورودريزي خو ي دا . سالي ۴۳۹ هه تا ۵۲۶ ي کۈچي مانگي - گۇيا کهس به شاعيري نه زانيوه و نه و دردۈنگيه ي له سه ر چۈنيه تي ژيان و هاتن و چوون بوويه تي. به دزي کردوويه ته و دروير که ي

گۆشه‌ی ته‌نیایی و ده‌رینه‌خستوو و ته‌گه‌ر ده‌ریشیخستی به‌ پارێزه‌وه
درکانه‌دوو به‌تی. به‌ کورتی خه‌ییام هه‌تا نێزیک سه‌ده‌یه‌ک ده‌وی وه‌فاتی، که‌م
نووسه‌ر له‌ کتێبان دا شیعری فارسییان لێ نووسیوه‌ته‌وه و خۆشی که‌شکۆلی
سه‌ره‌خۆی هه‌نراوه‌ی لێ به‌جێ نه‌ماوه. پاش ئه‌و هه‌موو سه‌له‌ ته‌ک ولۆ و نێوه‌نێوه
چوارینه‌ی هاتۆته‌ سه‌ر لاپه‌ره‌ی کتێبان. جا هه‌ندیک به‌ شانازییه‌وه‌ لێی دواون و
بێزان کردۆته‌ به‌لگه‌ی خواناسینی ورد و عالمانه‌ و ه‌ی واش هه‌بوون وه‌ک ئیمام
«فه‌خره‌ددینی رازی» که‌ له‌ قاپی خودا بۆی پاراونه‌وه‌ و داوايان کردوو ئه‌و زانا له
دین ده‌هه‌یه‌ به‌خشی و ئه‌و قسه‌ تال و چه‌وتانه‌ی به‌ نه‌بیسراو دا بێ!

لێره‌دا پێویسته‌ ئه‌وه‌ی ته‌وه‌ره‌ی سه‌ره‌کی بیر و بۆچوونی خه‌ییام ده‌رکه‌وی
به‌ شێوه‌یه‌کی تێڕته‌ر هه‌ندیک سه‌رچاوه‌ی کۆن به‌خه‌ینه‌ به‌رچاو:

۱- شیخ «فه‌خره‌ددینی رازی» له‌ کتێبی «میرسادولعیباد» دا که‌ سه‌لی ۶۲۰ی
کۆچی مانگی - نێزیک سه‌ده‌یه‌ک پاش کۆچی خه‌ییام - نووسیویه‌تی، ته‌نیا ئه‌و دوو
چوارینه‌یه‌ی هه‌ناوه‌ و ده‌بی چوارینه‌ی دووه‌مه‌ی به‌ هه‌ندیک ته‌ملا و ئه‌ولاوه‌ له
به‌سه‌له‌ی «ئه‌ته‌نبیه‌»ی ئیمام فه‌خره‌ددینی رازی (کۆچ کردووی ۶۰۶ی کۆچی مانگی)
وه‌رگرتی. با بزانی:

در دایره‌ای کامدن و رفتن ماست،
او را نه‌ ب‌دایت نه‌ نه‌ایت پیداست،
کس می‌تزند دمی در این منی راست،
کاین آمدن از کجا و رفتن به‌ کجاست؟

*

له‌م جه‌غه‌ که‌ شوینی هات‌وچۆی هه‌موانه‌،
بێ ژیر و سه‌ره‌ و دوور له‌ پوان و سوانه‌،
کێ زانی له‌ کوێوه‌ هاتوو و کێوه‌ ده‌چی؟
هه‌زان و نه‌زان وه‌ک یه‌که‌؛ سه‌رگه‌ردانه‌!

**

دارنده چو ترکیب طبایع آراست،
از بهر چه افکندش اندر کم و کاست؟
گر نیک آمد شکستن از بهر چه بود؟
وَر نیک نیامد این صور، عیب کراست؟

*

نهم خه لکه له کار گای خودا دیتنه ده ری؛
هر کاری نهویشه سیس ده بی و هله ده وه ری.
نای خوابه نه گهر باش بوو له پای چی نه تهیتشت؟
گهر پوچ و چرووکه، کتیه کردوویه به ری؟

۲- «جووه بینی» له کتیی «تاریخی جیهانگوشای جووه بینی» دا که سالی ۱۶۵۸ ی
کوچی مانگی نووسراوه و دهیتنه ۱۳۲ سال باش مهرگی خه پیام، نه نیا نهم
جوارینه یه ی لی گیراوه نه وه:

اجزای پیاله های که در هم پیوست،
بشکستن آن روا نمی دارد مسّت.
چندین سر و پای نازنین و بر و دست،
بر مهر که پیوست و به کین که شکست؟

*

سه رخوش دلی نایه پیاله یه ک بشکینی،
هر توژی له بار و ریک و بیک بنوینن.
خوا نه و هه موو لاشه ناسک و لاوچاکه
بوچ رینکی نه خا و له داخی کتی نه برزینی؟!

۳. «حه مدوللا موسته و فی» له کتینی «تاریخی گوزیده» دا که سالی ۷۳۰ کۆچی

نووسیویه تی، ئەم چوارینه یه ی به ئی خه بیام زانیوه:

هر ذره که در خاک زمینی بوده است،
خورشید رُخی، زُهره جبینی بوده است.
گرد از رُخ نازنین به آزرَم فشان،
کان هم رُخ خوب نازنینی بوده است.

*

هر خۆلی که دیت چ زۆر، چ تۆز کالی بوو،
کَل گهردن و کولمه سوور و چاو کالی بوو.
شهرمی بکه تۆزی ده ته کینسی به رگت،
ئهو تۆزه کُلی پروومه تی لیوئالی بوو.

**

۴. «نه زهه توله جالیس» له سالی ۷۱۳ی کۆچی مانگی دا ۳۳ چوارینه ی به

ناوی خه بیام هیناوه که دوویان دوویاتی ئهوانی پيشوون و ده مینه وه ۳۱
چوارینه، ئەمهش چهند نمونه یه ک:

هرگز دل من ز علم محروم نشد؛
کم ماند ز اسرار که مفهوم نشد.
هفتاد و دو سال فکر کردم شب و روز،
معلوم شد که هیچ معلوم نشد.

*

به خویتدنه وه کراوه فرچک گیانم،
زانسته مزیم و بوته ئاو و نانم.
چه فتا و دوو ساله بیر ده کهم، ده خویتنم
وا تازه ده زانم، چ له هیچ نازانم.

از کوزه‌گری کوزه خریدم باری؛
آن کوزه سخن گفت ز هر اسراری؛
«شاهی بدم که جام زرینم بود؛
اکنون شده‌ام کوزه هر خماری!»

*

نهم پیاله وتی که هاته سهر لیوانم؛
«شا بووم و گهلی وهک تۆ له ژیر فه‌رمانم،
له خواردنه وه‌ما ده‌فر و پیاله‌م زیر بوون،
وا ئیسه پیاله‌م و به سهرخۆشانم!»

**

ماییم که اصل شادی و کان غمیم؛
سرمایه دادیم و نه‌باد سستمیم.
پستیم و بلندیم و کمالیم و کمیم؛
آینه زنگ‌خورده و جام جمیم.

*

شادی له‌مه‌رایه پنجی خهم حۆمانین؛
هۆی زۆر و که‌می ره‌وا و سته‌م حۆمانین.
راستی و به‌زه‌یی و به‌رز و نزم بوون ئه‌مه‌ین؛
قاشووله‌شکاو و «جامی جه‌م» حۆمانین.

۵- «مونيسولته حرار في ده قايقلته شعار» سالى ۷۴۱ى كۆچى نووسراوه و ۱۳ چوارينهى به ناوى خه ييامه وه هيتاوه كه دوويان دووباتى پيشوون، ته مهش چه ند نمونه يه ك:

بَر سنگ زدم دوش سبوى كاشى؛
سرمست بدم چو كردم اين اوباشى.
با من به زبان حال مى گفت سبو:
من چون تو بدم، تو نيز چون من باشى.»

•

گۆزىك له دهسم شكابوو، ئەو گريابۆم:
بەم داتنه گري منيش يه كىكى وهك تۆم!
زۆر جارئ منيش وهكوو تۆ گۆزه دهشكاند،
تۆش رۆزئ دهبي به گۆزه دهشكىنى وهك خۆم.»

•••

اين بحر وجود امده بيرون ز نهفت،
كس نيست كه اين گوهر تحقيق بسفت.
هر كس سخنى از سر سودا گفتند؛
زان روى كه هست، كس نمى داند گفت.

*

ئەم بوون و ژيانەى هەيه چۆن پروى داو؟
ئەنجامى چييه و بۆ چييه، چى به داو؟
هيج كهس نه بووه و نيشه به راست بيرانئ،
هر كهس به خيال شتىكى بۆ هه لداوه.

••

ای پیر خردمند! پگه تر بر خیز.
وان کودک خاکبیز را بنگر تیز.
پندش ده و گو که نرم نرمک می بیز،
مغز سر کیفباد و چشم پرویز.

*

به ندیکی مناله که ت بده مامه ی پیرا
با بازی به خاک و گل نه کا، زیری به بیرا
بیزنگی له دهس ده رینه! بهس دایتزی،
که لای، سه ری پاتشا و میر و وه زیر.

چون روزی و عمر بیش و کم نتوان کرد،
دل را به کم و بیش دژم نتوان کرد.
کار من و تو چنان که رای من و توست،
از موم، به دست خویش هم نتوان کرد.

*

رؤزی و ته مه نت پتر بکه ی ناتوانی،
بو زور و که میش په روش و سه ره ردانی.
زور دهسته وسانیت و بزوزیشی به ده،
ناوانی دلت له میو بکه ی نازانی.

۶- که شکۆلنکی کۆن که ناوی کۆکه ره وه ی دیاری نه کراوه و سالی ۷۵ ی

کۆچی مانگی نووسراوه، خودالینخۆشبوو «سه عیدی نه فیزی» توانیویه تی ۱۱
چوارینه ی تیدا بدۆزیته وه که به ناوی خه بیامه وه تۆمار کراون و دوویان دوویان،
ته مه ش نموونه یان:

ای دوست! حقیقت شنو از من سخنی:
 «با باده لعل کوش، با سیم تنسی؛
 کان کس که جهان کرد فراغت دارد
 از سبوت چون تویی و ریش چو منی».

*

راستت دهوئ کاکه؟ لیم بیسی چاکه:
 جوانیکی په یاکه، باده یه ک بیدا که،
 خوا ناری جیهانی کرد و لی بووه تیر
 له بیتی من و له ریشی تو بی یاکه».

**

از رنج کشیدن آدمی خُر گردد.
 قطره چو کشد جیس صدف، دُر گردد.
 گر مال نماند سر بماند به جای؛
 پیمانه چو شد تُهی، گر پُر گردد.

*

کئ رهنجی زیان نه کیستی نازیه کوره.
 بارانی له زیندانی سه دهف دایه دوره.
 پیاو بوخو بمینن مالی دنیا شی ده بی؛
 پیوانه هه لیک به تاله، زور جاری پوره.

هه چی بئ و هه چۆنیک بئ، تازه له وهی ده رجوووه خه بیام شعری له نه ستو
 دامالدرئ و شوورهی له دهوور بکیشری. به لام ده بی ئەم مه به سه مان لی پروون بئ
 که خه بیام وه کوو شاعیر خۆی هه لئه خستوووه و له ترسی چاوه شی کردن و

تاریف و پټه لاگوټنی پاشا و دهسه لاتدارانیش بووې، وریایانه خوۍ که نار داوه و له م زه لکاو نه گلاوه.

پرته و بولۍ خه پیام له دهست زه مانه ی چه پگه رد، نادیارې داهانو بو هانن و بو چوون کورتې ته مهن و جهرې داسه پيو، پتر له جه غزی راوېژی فلسفه ی دا خولی خواردوه. نه ناهت هیندیک له زانایان، زمانې خه پیام بو نه و زه مان، له بهر ساکاری و نژیکې له زمانې خه لک، له توپې شینردا به پیز ناگرن و لایان وایه تم جوارچینه به ی ته نیا بو دهر برینې بیر و بو چوونې خوۍ هه لېزاردوه، نه ک بو دارشتنی شینر و نواندنې تم هونه ره.

به پتی سه رچلوه باوه ریکراوه کانی میزووې، چوارینه کانی خه پیام له ۱۰ تا ۶۶ دانه پتر نین و ته وه ی بلاو کراوه وه، کوته ی خه لکی ترن که وه پال نه و دراوون و له رووی ناسینی بیر و بر و زمان و زه مانې زبانی «سه یدولحوکه مای مه شریق و مه غریب» تم مه به سته به روونی دیاره.

«سادقی هیدایهت» سه باره به هم مه موو چوارینه به ده لی: «ته گهر که سیچ سته سال ژباې و هه موو رږښک دوو باران بیر و سر وای خوۍ گورې، دیسانیش نه یوانیوه نه و گشته بیر و باوه رده دژ به یه که دهر برې...»

وا به م پنیه خوټه ر بوۍ هه یه تیگه رې و له سه ر ناسینی بیرې خه پیام هیندیکیان بناسیته وه، نه گه رچی به راستی کارنکې به کسار دژواره، چونکه نه و که سانه ی هاتوون شینری خوۍ یان وه پال خه پیام داوه زور زیرکانه هه ر جاره ی بریک له بو چوونه کانی ته ویان ناوټه ی روانگه ی خوۍ یان کړدوه و نه وانه ی نه مه یان پټه کراوه که لامیان له دووره وه هاوار ده کا و تارای شینر بوخساری دزیویان دانا پوښی.

ناسینه وه و هاویر کردنی چوارینه ی ره سهن و نارده سنی خه پیام بو مه ربه یوانی نه ده بیاتی فارس نه گونجاوه، به لام دیسانیش زوره یان له سه ر که م بوونی شینره کان هاوده نګن. هه ر به م پتی نه منیش ده سته و داوټنی نه و تویره رانه بووم که فارس باوه رې پیانه و قسه یان به هیند ده گری. به م کاره ویستوومه خز مه تیک به

که‌سایه‌تی خه‌بیام و به خوینده‌واری کورد بکه‌م، هه‌تا بتوانی زیاتر له تێوه‌چوونی‌دا وریا بی و هه‌ر وا بی وردبوونه‌وه هه‌نگاو نه‌نی و نه‌که‌وێته گێزی گێزه‌وی.

لیتیه‌دا بو تێگه‌یشتن له پوخته‌ی مه‌به‌سته‌کانی خه‌بیام، وا باشه سرنج بده‌ینه لاپه‌ره ۱۹۲ - ۱۹۳ ی کتییی «جامی جه‌هان‌بین» به قه‌له‌می «مه‌مه‌ده‌لی نیسلا‌می نه‌دوو‌شه‌ن» و بزاین چو‌نی روانگه‌ی خه‌بیام تاوتو‌ی کردووه و هه‌لو‌یستی سه‌باره‌ت به چهن‌دی و چو‌نی چوارینه‌کان چیه و چۆنه.

ئه‌و ده‌لی: «من پش‌وا‌یه ئه‌و چوارینه‌یه‌ی که ده‌کرێ به د‌ل‌یایی زیاتره‌وه به هی خه‌بیام بیه ژمار له ۱۶ تیناپه‌رن و ده‌کرێ تێوه‌رو‌کی ئه‌و ۱۶ چوارینه‌یه به پینج باب‌ه‌تی سه‌ره‌کی ده‌ش بک‌ر‌ن. هه‌روه‌ها ده‌شی ئه‌مانه به سه‌رتو‌پی بیری ته‌ته‌که‌راوی خه‌بیام بیه ناس‌ن که بریتین له:

۱. سه‌رسو‌رمان له کاروباری جه‌هان و نه‌زانیی ره‌مز و رازی.
۲. در‌دو‌نگی و لق‌و‌بو‌وب دینه‌وه له کاری ئاف‌رائی که‌ونه‌جه‌هان.
۳. سست و له‌رزو‌کی و بی‌سه‌ره‌وه‌یهی جه‌هان و نه‌مانی ئاده‌میزاد و بوونه‌وه شینکه و گۆزه‌گل.
۴. به‌هه‌ل و خه‌نیمه‌ت زانیی کات له‌سه‌ر ریتازی رابواردن و شادی و باده‌نو‌شی.

۵. بی‌ده‌سه‌لاتی ئاده‌میزاد له ئاست سو‌وری زه‌مان و زه‌مانه (جه‌بر).

ریت‌داران: ده‌سپ‌نکی سه‌ده‌ی بیستم جه‌نگه‌ی ترووس‌کانه‌وه و پر‌شن‌گدانی‌ناوی خه‌بیامه له دنیا‌دا. «ئیدوارد فیتز‌جرالد»^۱ (۱۸۰۹ - ۱۸۸۳) شاعیری خو‌ش‌وو‌یز و ناس‌ک‌خه‌ی‌الی ئینگلیسی به ئاشنا بوون له‌گه‌ل خه‌بیام و وه‌رگرتنی هه‌لو‌یستی ئه‌م

۱. «فیتز‌جرالد»، سالی ۱۸۵۹، ۷۰ چوارینه‌ی به ئینگلیسی لی بلاو کردو‌ته‌وه سالی ۱۸۶۷ هه‌تا ۱۱۰ هه‌ل‌بردوون و پ‌یان‌دا ها‌تو‌ته‌وه و سالی ۱۸۷۲ دیسانه‌وه ده‌ستی تێوه‌رداون و لک و پ‌و‌پی لی هه‌ل‌به‌راتو‌تون و ه‌یناو‌نیه سه‌ر ۱۰۱ چوارینه و هه‌موو جارێ بی ناوی خو‌ی بلاوی کردوونه‌وه. به‌لام ئه‌وه‌ی راستی بی خه‌بیامه‌که‌ی فیتز‌جرالد هه‌تا سه‌ره‌نای سه‌ده‌ی بیستم به چا‌کی نه‌که‌وتو‌ته نێو کو‌ر و کو‌مه‌لی ئه‌ده‌بی و به‌خه‌لک نه‌ناس‌ندراوه.

بليمه نه، دهستی کرد به هونينه وهی دهسته شيعرینکی سته و يه ک بهندی له سهر
پي وشوینی چوارينه کانی خه ييام. «فيتز جرالد» نهو چامه دوو رو دريژه ی له سنووری
روژنیک دا. له تاوه لات و کرانه وهی دهرکی مه یخانه و له فکران روچوونی
خه ييام و مه یخوړييه وه هه نا دهسته ملان بوونی یار و تاسان و روژناوا بوون
هوندو ته وه و روختکی شاعیرانه ی وه بهر ناوه. نه گهرچی خو ی لای وایه شيعری
خه ييامی راسته وخو ودرنه گيتراوه ته سهر زمانی نینگلیسی. به لکوو ما که ی فکری نهو
هه لکه وته یی ناساندووه، به لام وه کوو پروونه توپزه ران نهو گوته یی «فيتز
جرالد» یان نه ساملاندووه.

راسته «فيتز جرالد» کارینکی سهر که وتوانه ی کردووه و پاش نه م دره وشانه وه یه،
خو ی و خه ييام کراسی نه سهری و مه شووریان پوښی؛ به لام حه قیقه ت ته مه یه،
«فيتز جرالد» وه کوو شاعیرتک له ره سمن و نار ه سمنی نه پرسيوه و چی به دل وه
نووساوه. جا با هی خه ييامیش نه بوونی. لیزگه که ی پي رازاندو ته وه. مه سه له ی
«ته ناسوخ»، «خوش رابواردن»، «سافي و مه ی»، «له دهس نه دانی هه ل»، «گومان له
پشت په رده ی مهرگ»، و زور مه به ستنی دیکه بو خه لکی ئوروپا له دهم که سینکی
چه شنی خه ييام. پروداوینکی نو ی و خوش بوو. پروداوینکی نه وه نده تازه بوو که
خیرا چوارينه کان به زور به ی زمانه کانی ئوروپایی ودر گيتردان و بهر به ره دنیا یان
ته نییه وه.

کوردیش وه کوو هه موو گهلانی زیندووی دنیا، نه م باس وخواسه ی بیسته وه و
گوینی به شاههنگی شيعره کان لاوایه وه و ههر وه ک فارسه کان بامدايه وه سهر
خه ييام و لینی خور دبووه. وه کوو ناشکرایه دوکتور «کامران عالی به درخان» به که م
که سه که دهستی کردووه به ودر گيترازی چوارينه کان بو سهر زمانی کوردی و
باشان شیخ «سه لام» و ماموستا «گوران» نه م کاره یان به کری خومالی ته نو وه ته وه.
هه ولینکی زورم دا و به خته وه رانه له م چاپی سینه مه دا شيعره کانی «به درخان» یشم
وه گیر که وت که ۱۰۴ چوارينه ی کردوونه کوردی و وا دیاره ئامانجی ههره
گرینگی ته نیا ناساندنی خه ييام و به نا قی کردنه وه ی زمانی کوردی بووه له م بواره دا.

كامران بەدرخان ھەر گۆيشى نەداوۋەتە كىتىش يان جەمسەرى ھۆنراوھەكان و ئەوئەندەش بە دەقە فارسىيەكەوۋە نووساۋە، تىيدا مەلەوۋەرە، بەلام دىسانىش شىرىن دەنوئىنى و يەكەم ھەنگاۋى بوئرانەيە.

باشان شىخ «سەلام» داۋى ئاشنا بوون لەگەل «خەييام» و بەدى كردنى چوارىنەكان. كەوتۇتە سەر گۆرىنيان و ۱۶۲۱ لى كردوونە كوردى و بە ھەنگاۋىنىكى گرىنگى دىكە دادەندرى، جا با ۋەرگىرنانى وشە بە وشە تام و چىزى كار كەى ئەم كوردى و لەبەر نەپاراستنى كىشى ماكە فارسىيەكە تووشى گرىۋگىل بوونى. يان ھەر چى فارسەكان بە ناۋى خەييام چاپيان كردوۋە بە رەسەنى گرىبنى. ھەر چى بى ئەم كارە تەۋاۋ بىگى بۇ «گۆران» و «ھەزار» تەخت كردوۋە و بى ھىچ گۆمانىك دەتوانم بلىم مامۇستا «ھەزار» زۆرچار سىلەى چاۋى داۋەتە كارەكەى و ۋىتەى ھەلگرتۇتەۋە و سەرگولخۇرى كردوۋە.

«گۆران» زۆر بە پارىزەۋە خۇى لە قەرەى خەييام داۋە و بە ھەست كردن بە كەمىى چوارىنەكان تەنيا ۱۸۱۱ لى كردوونە كوردى، كە زۆرەشيان بە رەسەن گىراۋن. «گۆران» زوۋ بە فىتى سۈى زابىۋە و نەكەوتۇتە نىۋ ئەم ئالۋىيە و لە «سەلام» و «ھەزار» تاق بۇتەۋە؛ بەلام ئەۋىش ۋەك بەدرخان و شىخ سەلام تەۋاۋ خۇى دەرەستى ۋەرگىرنانى دەقاۋدەق و پروكارانە كردوۋە و نەيتۋانىۋە ئەم بازىنەيە ھەلبرى و بە زمانى تەر و پاراۋ روحيان ۋەبەر بنى. زمانى «گۆران» لىرەدا ئەوئەندە دىلى كىتىش و جەمسەرى چوارىنەكانە، بەداخەۋە ۋەك بىنويست خەيال ناۋروۋزىتى. گۆران زياتر ۋەستايەتى نواندوۋە ھەتا شاعىرى و مخابىر ۋەزنى رەۋانى ماكە فارسىيەكەى بۇ نەپارىزراۋە كە دەتۋانى ۋەك خالىكى لاۋاز سەبرى بكرى؛ كەچى دىسانىش شوئىتى خۇى لەسەر «ھەزار» داناۋە و ناكرى باش دەۋەن بكرى. ھەر بىۋىە ھاتمە سەر ئەم برۋايە. ھەر كامەى سى چوارىنەيان لە پەرۋاۋىزدا بىنۋوسمەۋە، چوار جۆر ۋەرگىران بە كوردى خۇ بنوئىن و خوتىندەۋارى كورد پتر ئاگادار بى.

شه و دئ و رږژ ده بېته وه، به لّام هر وهک چوڼ پيش «فيتزجرالد» چهند
 کهسی دیکه شيعری خه يياميان کردبووه ټينگلیسی و هيچ شوټنیکي له سهر کوّمه ل
 دانه نابوو، چوارينه کاني «کامران به درخان»، شيخ «سه لام» و ماموستا «گوران» پش
 هه روا ماله وه و نه بوونه نوځلی مه جلیسان و ماله و مال نه گه ران

«هه زار» ټکی مشه ختی له و کيو و ته لانه ی کوردستان ته و هه را و بگره ی
 له سهر خه ييامه ده بېسيته وه، به لّام ده بېنی کورد گه رچی له م پيناوهدا هه نگوای
 ناوه، چی وای بو نه کراوه زور شياو بې.

«هه زار» به لّام دی هم رنگا رږد و هه له مووتانه يه و له زور خوړيتی ټاوا به ته وژم
 به پړيوته وه. وهک ماموستا به کی ورد و وریا شان ده داته بهر هم کاره گرانه و
 هينده ی پيناچي سهر که ووتووی ختی له و ته زموونه دا ده بېنی و وای لی دی که
 هينديک له خاوه ن رایان به له و ده لښ پتوو خه ييام زيندوو بېته وه و کوردی بزانی
 حاشا له شيعره فارسيه کاني ده کار که دياره ته وه به باریکدا له پروانگه ی
 چوڼيه تی دارشتی شيعره وه وایه، به لّام به باری له که ودان و ده برېنی فکری
 خه ييامدا وا نییه و له درېزه ی باسه که دا هم به بېسته پروون ده بېته وه.

هه شوپنه وارینکی ته ده بی تایبه تمه ندی خوی هه يه و هم کاره ی «هه زار» پش
 هه روايه و ده کړئ ټاوا بخړيته پروو:

۱ - وه به رچاو گرتنی وه رگېرانی زوره ی چوارينه کان له سهر کيشی ماکه
 فارسيه که، که وه زینکی به کجار په وانه و به به خری «هزج مثنوی» ناسراوه.

۲ - ټیکه ل کردنی فره هنگی کورده واری له گه ل چوارينه کان.

۳ - که لک وه رگرتن له خوش راویزی و زمانی نه ر و پاراوی خومالی و خه لکی
 ناسایی و فولکلور.

۴ - دارشته وه ی شيعره کان به پروانگه يه کی ته و او شاعيرانه و پر له ورد کاری
 ته ده بی و خو نه به ستنه وه به ده که کانه وه.

۵ - ټیکه ل کردنی بیروبا و هه لوېستی خوی.

۶. هه‌وێل نه‌دان بۆ ناسینه‌وه‌ی شیعری ره‌سه‌ن و ناره‌سه‌نی خه‌ییام؛ ته‌نانه‌ت
دوای ته‌وه‌ی ته‌و لیکۆلینه‌وه به‌هه‌یز و په‌یزه‌ی «عه‌لی ده‌شتی» بینه‌وه.

۷. له‌بار بوونی زه‌مان بۆ ده‌ربڕینی ته‌م بیروڕایه به‌پیتی که‌سایه‌تی خۆی.
هه‌لبه‌ت له‌ باب‌ه‌ت به‌ندی شه‌شه‌وه بۆ «فیتز جەرالد» ده‌کری ره‌خنه‌ی نه‌یه‌ته‌وه
سه‌ر، چونکه به‌ر له‌ کاره‌که‌ی ته‌و، که‌س له‌ ده‌ره‌وه و ژووره‌وه‌ی وڵات به
گومانه‌وه نه‌یروانیوه‌ته ته‌و هه‌مووه چوارینه‌یه. یانی ته‌نیا دوای ناو‌بانگ ده‌رکردنی
خه‌ییامه که‌ زانای رووشی «ژیتۆ کۆفیسکی»^۱، توێژه‌ری دانمارکی «کریستین سین» و
چه‌ند که‌سی دیکه که‌وتونه‌ته بیری دۆزین و هه‌لاواردنی هه‌و و نه‌هه‌و، به‌لام
نه‌پاراستن و نه‌سه‌لماندنی ته‌م مه‌به‌سته بۆ مام «هه‌زار» دروست خۆ ناویننی، با
له‌م کاره‌ش دا ته‌نیا شاعیر بێ ته‌ک توێژه‌ر.

چما بۆ ناساندنی که‌سکی هه‌کوو خه‌ییام ده‌کری راپه‌له‌ی بیری به‌وردی
نه‌دۆزری و به‌ نابه‌له‌دی رینگ داگیر؟ دیاره ته‌م پرسیاره به‌ «نا» ولام
ده‌دریته‌وه و هه‌تا بخوازین له‌ دوا چوونی هه‌یه.

گه‌لی ده‌ دۆستان! گه‌لی ده‌ ماحه‌رایه! ته‌وه نیزیکه‌ی هه‌ژده ساڵه له‌ گه‌ل
چوارینه کوردیه‌کانی خه‌ییام تیکه‌لاوم و تامم له‌ زانیون و ده‌نگی گه‌رم و گوپی
خۆش راویزی بێ مراد. «سه‌لیم ناغا»ی کاوان و شمشالی به‌سۆزی «قاله‌مه‌ره»، پتر
له‌م بواره‌دا هانیان داوم بیانزانم و شیری ته‌و شه‌ترانه گه‌لیک جار وه‌ک هه‌موو
خه‌لکی لاواندوو یانمه‌وه و به‌سه‌ریان کردوومه‌وه. به‌م پیتشه‌کیه‌ی مامۆستا «هه‌زار»
وا تینگه‌یشتبووم که‌ ره‌نگه چوارینه فارسییه‌کان به‌ جوانی ته‌ناسیته‌وه و قه‌تیش
هه‌وێل نه‌داوو بزانیانم خه‌ییام چی گوتوو و هه‌زارم به‌ ماکه‌ گرتوو له‌ دلی خۆم دا
ده‌مگوت: «چم داوه له‌ خه‌ییامی فارسی، ته‌وه کوردیه‌که‌ی هه‌یه و زۆریش
به‌نام و چینه‌ده. به‌لام هه‌میشه شتیک، مه‌به‌ستیک بۆ من جینگای پرسیار بوو. باشه

۱. «ژیتۆ کۆفیسکی» ساڵی ۱۸۹۷ به‌که‌م هه‌نگاوی هه‌لناوه‌ته‌وه و ده‌ستی له‌ سه‌ر هه‌ندیک «چوارینه‌ی
سه‌رگه‌ردان» داوه و سه‌ردبیری نووسراوه‌که‌شی له‌ باب‌ه‌ت خه‌ییامه‌وه به‌م ناوه راژاندۆته‌وه.

نهم کابرايه - خه ييام - چؤن ئاوا قسه يه کی له گهرمين کردووه و يهک له کوښتان؟ چما روانگه يه کی ماترياليستي بووه يان بړوايه کی نيده تالبيستي دهربريووه و هينده ي ورده کاريي فلهسه في خستوته نيتوکی شيعره کاني، من تبي ناگه م؟

به کوردی و کورتی کاک «نه حمده دی شیرزاد» که ناشنامه و زور خوش چسکه يه و گهلنکی شيعری فارسی خه ييام له بهره، چهند جار يک ده يوځيند نه وه و ميش کورديه کاني مام «هه زار» م له په نا داده نان... نهم کاره دنه ي دام بينم و بگهرنم و بزانم به راستی خه ييام کتیه و چی گوټووه و مامؤستا «هه زار» چی کردووه. دواي دنيا بوون له دؤزينه وه ي چوارينه فارسيه کان مرخم لي خوش کرد و هانم هاناکانم له په نا يهک پؤنان و به کهلک وه رگرتن له کوټه ليک سهرچاو دهستم کرد به هاويز و له درتزه ي باسه که دا زياتری شي ده که موه. بهم کاره وبستووه سهر و بني هينديک مهبهست ويک که ونه وه و بگه م نه م ناکامانه:

۱ - ناسيني خه ييام هه تا نه و شوينه ي بوور ده خوا.

۲ - دهرخستنی شينه ي وه رگيراني هه زار.

۳ - له يهک جيا کردنه وه ي چوارينه کان و دياري کردنی خاوه نه کانيان تا نه و جيه ي ده کری.

۴ - دنه دانی نه ديبانی کورد بو خورده بوونه وه ي زياتر و ورگيراني شيعر و نووسراوی لاوه کی.

۵ - پټک گرتنی کاری چهند شاعيري کورد له سهر شوينه وار يک.

۶ - پټک گرتنی شيعره کوردی و فارسيه کان بني وه بهرچاو گرتنی خاوه نه يا خاوه نه کانيان.

ناشکرايه مامؤستا چوارينه کاني تاق تاق کردوونه کوردی و دوو سييه که نه بی که تیکه ل کراوی دوو چوارينه، نهواني دیکه سهر به خؤن و قسه يان له سهر نييه. نه وه ي ليره دا قسه ي ديتنه وه سهر وه رگيرانه نازاده که ي مامؤستايه که به پتي پتيوېست و مهيلي خؤی بني داهاتووه و گوټی نه داوه ته شووره ي شيعره فارسيه کان.

هه‌لبه‌ت لام وایه بیتیوو ئەم کاره‌ی نه‌کردبایه ئه‌ویش گۆلی نه‌ده‌کرد و ده‌ژا‌کا. هه‌روه‌ها پێویسته ئەم مه‌به‌سته گرینگه له‌بیر نه‌که‌ین که وه‌رگیرانی ئازاد. شێوه‌یه‌کی سه‌ربه‌خۆیه له‌ ئه‌ده‌بی جیهانی‌دا و مادام خه‌وش‌وخال نه‌خاته شوێنه‌واری نووسه‌ر و بوێژه‌وه، له‌ کاری ئه‌ده‌بی‌دا باوه.

هه‌لگیره‌وهرگیر کردنی ده‌قی ئه‌ده‌بی که شێوه‌ی تایه‌به‌تیی هه‌زاره‌ زۆر به‌رچاوه و ده‌کرئ ئەم ۲۵۰ چوارینه‌یه‌ ئاوا دابه‌ش بکری:

۱. بیست و چوارین ده‌قوده‌قن.

۲. سه‌ت و خه‌فتا و سیان له‌ رواله‌ت‌دا به‌ره‌ جیاوازییه‌کیان هه‌یه و به‌ هیندیک ئێره‌وه‌نێه‌ نێوه‌ ژکیان پارێزراوه.

۳. چل و خه‌وتیان جیاوازی رواله‌تبیان هه‌یه و له‌ نێوه‌روک‌دا ده‌له‌نگن.

۴. شه‌شیانم بو‌نه‌دۆزراوه‌وه‌ و گهر هاتوو له‌ داهاتوودا وه‌ده‌ستم بکه‌ون، رای خۆمیان له‌سه‌ر ده‌رده‌برم.

هه‌روه‌ک له‌ پێش‌دا ئاماژه‌م بیکرد له‌م دابه‌شینه‌دا کارم به‌وه نه‌داوه کامه شیعری خه‌ییامه و کامه هی ئه‌و نسه و ئەم مه‌به‌سته‌م له‌ په‌راویزی چوارینه‌کان‌دا ڕوون کردۆته‌وه. نه‌یا بو‌ ئاگاداری پتر هاتووم چهند که‌سیکی که‌یخودا و جینی متمانه‌م هه‌لبێزاردوو و تا ئه‌وه‌نده‌ی کراوه و هیچ به‌لگه‌یه‌کی ترم به‌ ده‌سته‌وه نه‌بووه، ئه‌وانم کردۆته‌ قازی و هیوادارم فێلم له‌ نه‌کرایی و ئه‌وا ده‌جمه‌ نێو ده‌قی ئەم بابته‌ گرینگه‌وه، که باسی چۆنیه‌تی سه‌ره‌له‌دان و دۆزانه‌وه‌ی شیعره‌کان.

خودا‌لێخۆش‌بوو «فروغی» له‌ پێشه‌کی کتیی «روباعیای حه‌کیم عومه‌ر خه‌ییامی نه‌یشابووری»‌دا ده‌لی: «دوای گهران و پشکنینی سه‌رچاوه‌ کۆنه‌کان‌ توانیم به‌روا بێتم که شیتست و شه‌ش چوارینه‌ بێ ئه‌ولا و ئەم‌لا که‌لامی خه‌ییام. ئەم شیعرا‌نه ره‌وان و ساکارن و دوورن له‌ خه‌یالات و هه‌ستی شاعیرانه‌ زیاتر کاکلن هه‌تا ئویکل و وێژه‌ر پتر به‌ دوای مانای ورد و باریکه‌وه‌ بووه هه‌تا زمان‌لووسی و گه‌مه‌کردن به‌ وته‌ و وشه‌...»

جا بو‌ ڕوون بو‌ونه‌وه‌ی زیاتر، به‌وردی وه‌دوای پێ‌وشوونی ئەم شیتست و شه‌ش چوارینه‌یه‌ که‌وتم و نه‌وه‌ی که «هه‌زار» له‌م لیزگه‌یه‌ وه‌ریگیراون چل و خه‌وتن و

به ژماره دیاریم کردوون. دیاره هیندیک له چوارینه کان جاری وایه زور به که می له گهل سهرچاوه کانی «فرووغی» بره جیوازیبه کیان هه یه به لام شتیکی واین. ده کرا هه موویان له سهر پی وشویتی نهو بنووسرینه وه. که چی وام به باش زانی هه ر کامه یان له راویزی «هه زار» نیزیکترن نهو به ماکه ی سهره کی دابنیم. رهنه گه ناوای دیتی. له لایه کی دیکه را «هومایی» نهر که نهو شیت و شش چوارینه یه ی دوزیه و تاوتویی کردوون. به م ناکامه گه یوه که نهوانه ش تیکرا ئی خه بیام نین. بو پروون بوونه وی زیار له په راویزه کان دا قامکم له سهر داناون. ژماره ی نهو چل و جهوت چوارینه بریتین له: ۲۸، ۲۷، ۲۶، ۲۵، ۲۴، ۲۳، ۲۲، ۲۱، ۲۰، ۱۹، ۱۸، ۱۷، ۱۶، ۱۵، ۱۴، ۱۳، ۱۲، ۱۱، ۱۰، ۹، ۸، ۷، ۶، ۵، ۴، ۳، ۲، ۱، ۰، ۱۶۰، ۱۵۶، ۱۵۵، ۱۵۴، ۱۵۳، ۱۵۲، ۱۴۸، ۱۴۲، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۲۴، ۱۰۰، ۸۱، ۹۰، ۸۸، ۸۵، ۸۴، ۱۶۱، ۱۶۲، ۱۶۴، ۱۶۶، ۱۷۱، ۱۷۲، ۱۷۶، ۱۸۱، ۱۸۴، ۱۹۱، ۲۰۳، ۲۱۰، ۲۲۱، ۲۲۵، ۲۲۶.

۲۳۵ و ۲۳۶.

راسته نهو سهرچاوانه ی به ریز «فرووغی» که لکی لی وه رگرتوون جتی متمانه ی زوربه ی خه بیام ناسانن. به لام «هه کوه» گوتمان نه م شیت و شش چوارخسته کیه ی ته واه به ره سهر گیراون. ئی نارهنه و په رده وازه شیان تیدایه. جا بو خوپاراستن له چندپاته کردنه وه ی هه به سته کان. له په راویزدا ناوی خاونه کانیاں دیاری کراوه.

دوای نهو هاویره ی «فرووغی» کردوویه تی: هاویره له سهر بناغه ی بیر و چیشکه ی خوی و دیاری کردنی شوین پیتی خه بیام سهرت و دوازه چوارینه ی دیکه شی تیکهل شیت و شش که کردووه و بوته سهرت و جهوتا و هه شت. دیاره بو گولبیز کردنی شیعه رکان توانیویه تی لهو پشسه د و به خیا و نو چوارخسته کیه که لک وه رگری که له «ته ربه خانه» دا کو کراونه وه. نه لیه ت «هومایی» تا نهو جیه ی توانیویه تی و زانیویه تی خاونه ی شیعه رته ربه ووه کانی ده س نیشان کردوون و له سانی داون و رچه ی دیاری کردووه. پاشان هاووه ده رپاوه و له کوته کتیبان دا هه شتا و شش چوارخسته کی دیکه ی ده ره پناوه و ده لی: نهوانه ش به ناوی خه بیام وه نووسراونه وه. که چی زوربه شیان وه ئی وی

ناچن، بەلام گوتەم با ون نەبن و تیدا نەچن، بەلکەو رۇژنیک خاوەنیان بۇ پەیدا بوو... ۹۰.

با بێنەو ھەسەر باسی «فرووگی». بەلج، ئەو سەت و دوازە چوارینە یە «فرووگی» بە مەیلی خۆی تیکەلی شینست و شەشەکە ی کردوون، زۆری وایان تێدایە کە خاوەنەکانیان ناسراون و دەتوانین ئاماژە بە ھیندیکیان بکەین: ۶، ۸، ۴۶، ۵۱، ۷۲، ۷۴، ۷۶، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۳۹، ۱۵۰، ۱۶۳، ۱۶۶، ۱۸۲ و ۱۹۸. لەو جەلە یەرا و دەردەکەوی کە بەداخووە «فرووگی»ش نەیتوانیوە ھەموویان بە چاکێ لە کەو بدا، بەلام ئەو ی راستی یی تا ئێرە، لە گشت سەرچاوەکانی دیکە پتر کەلکی بوو. بۇ ئەو ی زیاتر لە کارەکە «ھەزار» ئاگادار یین، پێویستە بزاین، ئەویش بە پێودانی بۆچوونی خۆی توانیویەتی بکەوتە سەر باری «فرووگی» و لەو سەت و دوازە یە،

سەت و یەکی وەرگێراون و بە ژمارە دیاری دەکڕین: ۴، ۵، ۶، ۸، ۱۱، ۱۲، ۱۶، ۱۷، ۱۹، ۲۰، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۹، ۳۱، ۴۰، ۴۱، ۴۶، ۵۶، ۵۷، ۵۸، ۶۳، ۶۴، ۶۹، ۷۰، ۷۱، ۷۲، ۷۳، ۷۴، ۷۵، ۷۶، ۷۷، ۷۹، ۸۰، ۸۳، ۹۲، ۹۶، ۹۷، ۹۹، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۱۶، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۵، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۹، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۹، ۱۵۰، ۱۵۱، ۱۵۵، ۱۵۸، ۱۶۳، ۱۶۵، ۱۶۷، ۱۶۸، ۱۷۲، ۱۷۵، ۱۷۷، ۱۸۲، ۱۸۵، ۱۸۸، ۱۹۴، ۱۹۶، ۱۹۷، ۱۹۸، ۱۹۹، ۲۰۰، ۲۰۱، ۲۰۲، ۲۰۷، ۲۰۸، ۲۱۴، ۲۱۵، ۲۱۶، ۲۱۹، ۲۲۰، ۲۲۴، ۲۲۷، ۲۲۸، ۲۳۰، ۲۳۱، ۲۳۲، ۲۳۳، ۲۳۷، ۲۳۸، ۲۳۹، ۲۴۰، ۲۴۵، ۲۴۷.

ئێستا بۆمان دەرکەوت کە «ھەزار» بە درێژەدانی رێبازی «فرووگی» توانیویەتی سەت و چل و ھەشت چوارینە لەو سەت و ھەفتا و ھەشتە ی ئەو ھەلبێزار دوون بێنیتە گۆر و بە کری خۆمالی بیانەنیتەو. ئاشکرایە ئەم مەبەستە یە کجار گرینگە و جینی سرنج و تیرامانە.

ئەوجار بۇ دۆزینەو ی پاشماو ی ھۆنراو کە پەنام پێدە یەر کەشکۆلی «تەرەبخانە»، ھەرەک گوتەم ئەو گەلەشینەرە بەو پاشکۆیەو کە «خۆمالی» پێو ی زیاد کردووە، گەشتۆتە ۶۴۵ چوارینە و مەیدانیکی فرەوانتری تەنیو تەووە. ھەلبەت ئەم کتێبە ھێچ جینگای متمانە نییە و پێرە لە بیر و پای نامۆ و سەیر و سەمەرە کە خۆی باسیکی دیکە یە...

وا لیره‌دا حەفتا چوارخشته‌کی «تەرەبخانە» که مامۆستا ئاوری وه‌سه‌رداون و به‌
 ساحه‌یی کردوون و به‌ ناوی خه‌یامه‌وه‌ تۆمار کراون، به‌ ژماره‌ دیاری ده‌کرین: ۷
 ۸۱، ۸۲، ۸۳، ۸۴، ۸۵، ۸۶، ۸۷، ۸۸، ۸۹، ۹۰، ۹۱، ۹۲، ۹۳، ۹۴، ۹۵، ۹۶، ۹۷، ۹۸، ۹۹، ۱۰۰، ۱۰۱، ۱۰۲، ۱۰۳، ۱۰۴، ۱۰۵، ۱۰۶، ۱۰۷، ۱۰۸، ۱۰۹، ۱۱۰، ۱۱۱، ۱۱۲، ۱۱۳، ۱۱۴، ۱۱۵، ۱۱۶، ۱۱۷، ۱۱۸، ۱۱۹، ۱۲۰، ۱۲۱، ۱۲۲، ۱۲۳، ۱۲۴، ۱۲۵، ۱۲۶، ۱۲۷، ۱۲۸، ۱۲۹، ۱۳۰، ۱۳۱، ۱۳۲، ۱۳۳، ۱۳۴، ۱۳۵، ۱۳۶، ۱۳۷، ۱۳۸، ۱۳۹، ۱۴۰، ۱۴۱، ۱۴۲، ۱۴۳، ۱۴۴، ۱۴۵، ۱۴۶، ۱۴۷، ۱۴۸، ۱۴۹، ۱۵۰ و
 به‌راویزی ۴۹.

هه‌روه‌ها ۲۵ چوارینه‌ که له‌ جه‌ندین سه‌رچاوه‌ی دیکه‌دا دۆزرانه‌وه‌ و به‌ شیعره‌ی
 ره‌سه‌نی خه‌یام نه‌هاتوونه‌ ژمار بریتین له‌: ۱، ۲، ۳، ۴، ۵، ۶، ۷، ۸، ۹، ۱۰، ۱۱، ۱۲، ۱۳، ۱۴، ۱۵، ۱۶، ۱۷، ۱۸، ۱۹، ۲۰، ۲۱، ۲۲، ۲۳، ۲۴، ۲۵، ۲۶، ۲۷، ۲۸، ۲۹، ۳۰، ۳۱، ۳۲، ۳۳، ۳۴، ۳۵، ۳۶، ۳۷، ۳۸، ۳۹، ۴۰، ۴۱، ۴۲، ۴۳، ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۴۸، ۴۹ و
 نه‌وانه‌ی که ده‌شمینه‌وه‌ ۶ چوارینه‌ و له‌ هیچ کام له‌ سه‌رچاوه‌کانی
 به‌رده‌ستم‌دا بۆم نه‌دۆزرانه‌وه‌ و بریتین له‌: ۴۴، ۴۵، ۴۶، ۴۷، ۴۸، ۴۹ و ۱۱۷ و ۱۱۸.

خۆشه‌ویستان! شاعیر و نووسه‌ری وا له‌ دیای ته‌ده‌بیاتی جیهان‌دا هه‌لکه‌وتوون و
 هه‌لده‌که‌ون که شیوه‌ی دارشتی که‌لامیان سه‌ره‌رای نه‌وه‌ی بۆته‌ هۆی ده‌وله‌مه‌ند و
 پته‌و بوونی ته‌ده‌ب، توانیویه‌انه‌ له‌سه‌ر شیوه‌ی دوانی خه‌لکیش شوین دابنن و
 ناخاوتن لێک و لووس و ره‌وان‌تر بکهن. دیاره‌ ته‌و ده‌سه‌لاته‌ به‌رزه‌ له‌
 تیف‌تیه‌فهدانی روحي کۆمه‌لێش‌دا ده‌وری به‌رچاوی گه‌راود و نه‌مر ماوه‌ته‌وه‌. له‌
 لایه‌کی دیکه‌را زانای وریای واش هه‌بوون و هه‌ن که له‌ زمانی خه‌لکی ئاسایی
 رۆچوون و توانیویه‌انه‌ ته‌ده‌بی نووسراوی پێ ده‌وله‌مه‌ند بکهن. ته‌م ئاده‌میزادانه‌
 کارینکی وه‌ها سه‌رکه‌وتوانه‌یان کردووه‌ که مه‌ودای زمانی ته‌ده‌بی و زمانی دوان،
 زۆر که‌م بێته‌وه‌ و زۆربه‌ی جه‌ماوه‌ر چێژی لێ وه‌ربگرێ.

«هه‌زار» و «هێمن» له‌ وێژه‌ی هاوچه‌رخ‌دا بۆ ته‌م باره‌ لووتکه‌ن و توانیویه‌انه‌ به‌
 ناوتنه‌ کردنی ناخاوتنی ئاسایی و به‌ند و باوی فۆלקلۆری، ته‌ده‌بیاتی ئێمه‌ به‌ره‌و
 گه‌شه‌ کردن به‌رن و جێ په‌نجه‌یان دیار و به‌رچاوه‌.

ئهوهی لیره دا جینگای سرنجه، زمانی خوش و شیوهی دارشتی دلگری «ههزار»
 که توانیویه تی روو بکاته دهروونان و به جوریک لهسه ر دلان بنیشی که زۆربهی
 خه لکی ئاسایش لئی حالی بن.

هونهری بهرچاو لهو هه لگترانه وهیه دا نیزیک بوونه وهیه له ئاخاوتنی ورد و
 باریکی گه ل و دوور کهوتنه وهیه له پنج و په نای تاریک و ونی ئه و دنیا پر بهمز و
 بازه. دیاره زۆربهی چوارینه فارسییه کانیش خاوهنی ئه م تاییه تمه ندییه، به لام
 و دک ده رده که وی شیعری نه خشین و ساکاری «ههزار» ورد تر پنجی داکوتاهه.
 هه لبه ت ئه مه به م مانایه نییه که هه موو هۆنراوه کان سادهن و پئوستانیان به
 لیدوان و لیکدانه وه نییه، ته گهر وا بووایه خۆم لی ده پاراست و تیژ راده بردم، وام
 به باش زانی بتری یه وه ماندوو بيم و ئه وهندهی ده توانم ده رگا بخه مه سه ر پشت.
 ته نانه ت ئه وهندهی زانیومه سرنجم داوه و بۆ دروست خویتدنه وهی چوارینه
 کوردی و فارسییه کان خه لبه ندیی پئوستم به چاو کردووه. جا رهنگه به بر وای
 هتدیک که س هه ر پئوستم و له هه ندیک شوین دروستیش نه بن، به لام ئه م
 کاره م کردووه و پر به دل سپاسی ئه و که سانه ده که م برتوتیتیم بکه ن و هه له کانم
 بخه نه بهرچاو.

دنای ئه م چوارینه، دنیا یه کی سهیره و هه ر سازهی له ئاوازیکی لی
 ده دا، به لام چهریکه ی خه بیام زاله به سه ر ئه م زه نازنه نایه دا و ده بی به
 گسویی روح بییستی و به فکر پیتی دایه وه و ئاکامی مه عنهوی
 لی وه ربگری.

سه لاهه ددین ناشتی

۱۳۸۷